

1.lékařská fakulta UK v Praze
Oddělení vědy
zn.: Hovorková/4314

Disertační práce doktorského studijního programu Psychologie

Mgr.Tatiana Krulová:

Viktimologické aspekty sexuálního násilí u obyvatel ČR

PÍSEMNÝ POSUDEK

Sexuální násilí je nepochybně téma vysoce aktuální. Práce se v teoretické části zabývá teoriemi agresivního chování. Široce jsou diskutovány různé údaje zejména o znásilnění, jeho pachatelích a obětech. Také možnosti psychologické pomoci obětem znásilnění. V části empirické zpracovala autorka data o sexuální agresi, jak je udali respondenti a respondentky průzkumu sexuálního chování reprezentativního vzorku obyvatel České republiky v roce 2008.

Text má 206 stran a je doprovázen v empirické části četnými tabulkami a grafy. Je zpracován velmi pečlivě.

Teoretická část (s.1-106) diskutuje problematiku sexuální agrese obšírně a kvalifikovaně. Citována je aktuální literatura domácí i zahraniční.

Empirická část analyzuje data, získaná anonymními dotazníky na reprezentativních vzorcích českých mužů a žen. Autorka doplnila standardní otázky průzkumu o detailnější popisy zkušeností se sexuální agresí, jejich souvislostí a také následky. Je třeba uvést, že návratnost dotazníků byla 53%. Tedy pro daný způsob sběru dat vcelku obvyklý.

110 žen, tedy 11% souboru kladně odpovědělo na otázku, zda byly někdy přinuceny k pohlavnímu styku násilím. Na stejnou otázku pozitivně odpovědělo 16 mužů, tedy 1,6% souboru. Spáchání deliktu ohlásilo jen 4,5% znásilněných žen. Třetina obětí soudí, že tato zkušenost zanechala u nich dlouhodobé následky.

48 mužů, tedy 4,8% souboru odpovědělo kladně na otázku, zda někdy nějakou ženu přinutili násilím k pohlavnímu styku.

Rozborem různých sociodemografických charakteristik žen, které se staly obětí sexuálního násilí byla získána zajímavá data. Sexuální agresi častěji hlásí ženy ve starších věkových kategoriích, avšak lokalizují ji nejčastěji do věku kolem 20 roků. Ženy v nejmladší věkové kategorii 15-17 roků tuto zkušenost vůbec neuvedly.

Zajímavé skutečnosti byly zjištěny analýzou dat, které ženy uvedly o svém sexuálním vývoji. Oběti sexuální agrese uváděly dřívější první pohlavní styk, více sexuálních partnerů, více interrupcí a podobně. Více znásilněných žen bylo také v dětství obětí pohlavního zneužití. Jejich postoj k sexu je tedy obecně liberálnější. S tímto nálezem poněkud kontrastuje skutečnost, že nápadně vysoké zastoupení mezi oběťmi sexuální agrese měly nábožensky založené ženy, u kterých bychom liberální přístup k sexualitě rozhodně nepředpokládali.

Formální zpracování dat je pečlivé, včetně tabulek a grafů. Statistické metody jsou použity adekvátně. Interpretace dat je racionální.

Připomínky:

V úvodu autorka praví, že „znásilnění v manželství je trestné od dvacátého století“. Dlužno uvést, že jak kde. V současném světě ještě existují státy, které sexuální násilí v manželství prakticky netrestají.

V teoriích agrese postrádám zejména etologické koncepce. Vůbec není zmíněn K.Lorenz a jeho „Tak zvané zlo“, tedy bazální „agresologická“ publikace.

Rovněž nevím, proč autorka necituje publikaci, kterou editoval P.Kovář („Sexuální agrese“, Maxdorf 2008), když do té publikace se svým školitelem přispěla zajímavým sdělením.

s.7 hovoří o „definici WHO“, aniž uvádí zdroj – ani v přehledu literatury není WHO citována.

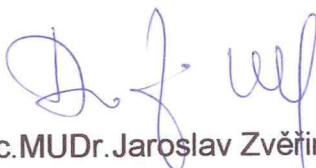
s.8 nikoli „Trestní zákon“, ale „Trestní zákoník“.

V závěrech hodně postrádám zamyšlení nad těmi otázkami, které tato práce nepochybně vyvolává. Zvolená metoda dává samozřejmě jen hrubou orientaci o problematice. Měli bychom však být schopni z těchto dat něco usoudit o možných preventivních strategiích a zejména o metodách a zaměření dalších výzkumů v dané oblasti. Jistě by bylo vhodné rozšířit dotazníkový záběr o jiné formy sexuální agrese než je znásilnění. Domácí násilí a sexuální obtěžování, stejně jako nově definovaný trestný čin „sexuální nátlak“ otevírají v této oblasti zajímavé perspektivy.

Posudek:

Předložená disertační práce dokládá schopnost autorky shromáždit a analyzovat vědecká data, statisticky je zpracovat a racionálně interpretovat. Doporučuji proto autorce udělit vědeckou hodnost Ph.D. ve zvoleném oboru.

V Praze 21.ledna 2011

Doc.MUDr.Jaroslav Zvěřina